Szakai Éva

India jelenléte Latin-Amerikában: fenyegetés vagy együttműködés?

„*India: Latin America's next big thing?*" – teszi fel a kérdést Mauricio Mesquita Moreira 2010-ben az Amerika-közi Fejlesztési Bank (*Inter-American Development Bank)* megbízásából megjelent tanulmány-kötetében. Mára világossá vált, hogy Kína után India növekvő gazdasága és nemzetközi befolyása hatással lesz egész Latin-Amerikára, mind a politikai-gazdasági, mind a társadalmi-kulturális kapcsolatok terén. Vajon India túl későn „érkezett" a latin-amerikai kontinensre, behozhatatlanul háttérbe szorulva a többi nagyhatalom (USA, Japán, Kína) mellett? Milyen szerep vár Indiára Latin-Amerikában?

A kereskedelmen és befektetési lehetőségeken túl a latin-amerikai térség fontos szerepet játszik az energiabiztonság és élelmiszerellátás területén. További együttműködés, ugyanakkor versengés képzelhető el a nagyhatalmak között a multilaterális nemzetközi intézményekben, illetve a globális kormányzás és a klímaváltozás kérdéseiben. Tekintettel a Karib-térség brit Nemzetközösségi államaiban és Suriname-ban élő nagyszámú indiai diaszpórára, ez a terület külön figyelmet érdemel az indiai külpolitikában. Mielőtt bemutatnám India és Latin-Amerika kapcsolatát, elengedhetetlen a kontinens gazdasági és politikai szerkezetét leginkább befolyásoló nagyhatalmak rövid bemutatása.

Latin-Amerika, a gazdasági hatalmak rivalizálásának színtere?

A latin-amerikai kontinens történetében jelentős szerep jutott az adott korszakban a nagyhatalmak érdekérvényesítésének. Először a spanyol és portugál gyarmatosítás, majd az egyoldalú észak-amerikai függés dominált. Az 1990-es évektől azonban új fordulat következett: sorra jelentek meg a rohamléptékkel gazdasági fejlődésnek indult ázsiai hatalmak, kezdetben Japán, majd Kína, de az utóbbi évektől India jelenlétével is számolni kell.

Nem élvezhették sokáig függetlenségüket a dél-amerikai kontinens és a Karib-térség államai, miután felszabadultak a több évszázadnyi spanyol gyarmatosítás alól. Kezdetben Nagy-Britannia, majd az Amerikai Egyesült Államok politikai és gazdasági befolyása határozta meg a kontinens fejlődésének irányát és a világgazdaságban elfoglalt helyét. A kontinens évtizedekig tartó

adósságválsága és politikai instabilitása (katonai diktatúrák jöttek-mentek) miatt a latin-amerikai országok nem tudtak bekapcsolódni a világgazdaság vérkeringésébe. Latin-Amerika az Egyesült Államok érdekszférájába tartozott, ez különösen a hidegháború alatt csúcsosodott ki, amikor az USA minden eszközt bevetve harcolt a „kommunizmus ellen" a nyugati féltekén. A Szovjetunió felbomlásával a 1990-es években, és a 2001. szeptember 11-ei terrortámadás után az USA figyelme egyre inkább a terrorizmuselleni harcra és a közel-keleti helyzet orvoslására irányult. Latin-Amerika figyelmének perifériájára szorult.

Hugo Chávez venezuelai elnök növekvő befolyásával arányosan kezdett csökkenni az Egyesült Államok dominanciája a régióban. A 2000-es évek elejétől egyre inkább baloldali (neo)populista pártok kerültek hatalomra Bolíviában (Evo Morales vezetésével), Ecuadorban (Rafael Correra), Nicaraguában (Daniel Ortega a sandinista párt vezetője), akik felismerték országuk és a kontinens kiszolgáltatottságát az Egyesült Államoknak, ezért összefogást és közös szerepvállalást sürgettek a nemzetközi fórumokon és társulásokban. Egyre többször fordult elő, hogy nyíltan és élesen bírálták az Egyesült Államokat és külpolitikáját (pl. iraki háború), illetve Evo Morales egyenesen az ország belügyeibe való beavatkozásnak nevezte az USA kábítószerellenes tevékenységét a kontinensen.[1] Országonként igyekeztek szélesíteni bilaterális kapcsolataikat és a szabadkereskedelmi egyezményeket, erősíteni és újból feléleszteni a regionális összefogásokat (Mercosur, ALBA, Andok Közösség, Közép-Amerikai Közös Piac, Caricom). A régión belüli kereskedelem elmaradottsága elsősorban a fejletlen infrastruktúrának tulajdonítható.

A bipoláris világrend felbomlásával új lendületet vettek az ibéro-amerikai kapcsolatok is. Latin-Amerika és az Európai Unió (azon belül is elsősorban Spanyolország és Portugália) fontosnak tartja a politikai-kulturális kapcsolatok ápolását és fejlesztését, a közös gyökerek és identitás megőrzését. Az EU újabb kitörési pontot jelentett az Egyesült Államoktól való függésből.

Az 1990-es évek gazdasági-politikai konszolidációja közben újabb stratégiai partner tűnt fel Latin-Amerikában: Japán. Fő kereskedelmi partnerei Brazília, Chile és Mexikó, de tárgyalásokat folytat a kapcsolatok szorosabbá fűzéséről Kolumbiával, Venezuelával és Peruval. Shinzo Abe japán miniszterelnök 2014-ben Trinidad és Tobago-ba látogatott el, hogy részt vegyen az első Japán-Caricom találkozón, ahol a többi 14 tagország delegáltjaival is találkozott. Valószínű, hogy a japán miniszterelnök támogatókat szeretne Japánnak szerezni a 2016 októberében esedékes szavazáshoz az ENSZ Biztonsági Tanácsának nem állandó helyére, amit Kína hevesen ellenez.[2]

A Kubával már meglévő jó kapcsolatok mellett Oroszország is új partnerek után kutat a kontinensen, melyet segít, hogy a latin-amerikai államokban – Kolumbia és Paraguay kivételével – baloldali vagy balközép kormány van hatalmon A kereskedelmi kapcsolatok sem elenyészőek (főleg Brazíliával, Mexikóval és Venezuelával), ám feltételezések szerint Latin-Amerika az orosz fegyverek

1 LEHOCZKI, Bernadett: Mi lesz veled, Latin-Amerika? Grotius. http://www.grotius.hu/doc/pub/TGALMJ/lehoczki%20bernadett%20mi%20lesz%20veled.pdf Letöltés: 2016. február 6.
2 LEE, Brianna: *China-Japan Rivalry Plays Out in Latin-America.* International Business Times. 2014/07/25 http://www.ibtimes.com/china-japan-rivalry-plays-out-latin-america-1639502 Letöltés: 2016. február 9.

felvevőpiaca is egyben. Oroszország kivételes módon elsősorban nem a kontinens nyersanyag-lelőhelyeire pályázik, hanem szövetségeseket keres az Egyesült Államokkal szemben a különböző nemzetközi fórumokon. Az Egyesült Államok szemszögéből Oroszország ilyen irányú lépései fenyegetőnek tűnnek, talán erre válaszul – vagy ezt megelőzendő – drasztikus módon igyekszik javítani Kubához fűződő viszonyán.

Az Egyesült Államok befolyását ellensúlyozva Japán és az EU mellett a jövőben számolni kell Kína és India szerepével is, melyről bővebben a következő fejezetekben külön is említést teszek.

Latin-Amerika kereskedelmi partnerei, 2014

Import	Export	Összes kereskedelem
USA	***USA***	***USA***
Kína	***EU 28***	***Kína***
EU 28	***Kína***	***EU 28***
Japán	India	Japán
Dél-Korea	Kanada	Dél-Korea
Kanada	Japán	India
India	Dél-Korea	Kanada
Tajvan	Szingapúr	Tajvan
Nigéria	Oroszország	Svájc
Thaiföld	Svájc	Oroszország

Forrás: European Commission Directorate General for Trade.
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_111527.pdf

India kapcsolata a latin-amerikai kontinenssel

India és a latin-amerikai kontinens történelme akaratlanul is találkozott, amikor Kolumbusz India után kutatva felfedezte az első karibi szigeteket. Ekkor keresztelték a térséget a *Nyugat-Indiák*ra. India és Latin-Amerika kapcsolatának történetében hamarabb jelent meg a kulturális érintkezés, mint a politikai és gazdasági kapcsolatok. Talán kevésbé ismert, hogy Rabindranath Tagore, a neves bengáli-indiai költő, 1924-ben latin-amerikai látogatása során[3] mekkora hatást tett számos

3 Tagore a perui kormány meghívására érkezett Latin-Amerikába 1924-ben, hogy decemberben részt vehessen az ország 100 éves függetlenségére emlékező ünnepségeken. A hajóúton azonban súlyosan megbetegedett. Amikor Buenos

latin-amerikai íróra, költőre, gondolkodóra, (mint például Jorge Luis Borges-ra, Pablo Nerudára, Gabriela Mistral-ra) és későbbi munkásságukra. Victoria Ocampo argentín költőnővel különösen mély és közeli barátságot ápolt. Octavio Paz mexikói írót, 1962-ben nevezték ki mexikói nagykövetnek Delhibe, ahol 1968 októberéig teljesített szolgálatot. Indiai élményeiről *Vislumbres de la India* című művében emlékezett meg.

Politikai-gazdasági kapcsolatok

Az 1959-es Fidel Castro vezette kubai forradalom után Dzsaváharlál Nehru, a független India első miniszterelnöke, elsők között ismerte el az új kubai kormányt és nyitott nagykövetséget Havannában. Ebben közrejátszhatott az is, hogy India az el nem kötelezettek mozgalmának vezéreként szolidaritást vállalt a mozgalom egy másik tagja mellett. 1961-ben Nehru Mexikóba látogatott. Később lánya, Indira Gandhi, miniszterelnöksége alatt latin-amerikai körútja során hat országba látogatott el.[4]

Az 1970-es éveket az USA és a Szovjetunió rivalizálása határozta meg, hiszen mindkét nagyhatalom saját érdekeit szerette volna érvényesíteni az újonnan függetlenné vált államokban. India és Latin-Amerika ekkoriban az importhelyettesítő iparosításban látta a gazdaság fellendülését, ez azonban újabb évtizedekre elszigetelte őket egymástól és a világgazdaságba való beilleszkedéstől.

Az 1980-as évekre még nyilvánvalóbbá vált az észak és dél közti különbség, az életszínvonal-szakadék továbbra is fennállt, sőt egyre tágult és mélyült, így az elmaradott országok még inkább lemaradtak a fejlett államoktól.[5] Világossá vált, hogy a déli félteke fejlődő gazdaságainak összefogása elengedhetetlen a gazdasági recesszióból való kilábaláshoz.

Az 1990-es években kezdett India visszakapcsolódni a világgazdaságba, növekedése is ekkor gyorsult fel. Az évtizedet az infrastruktúra fejlesztése, szegénység elleni harc és államadósság csökkentése jellemezték. A nyitás következtében megélénkült a külkereskedelem és a külföldi tőke beáramlása az országba, nőttek a valutatartalékai: míg 1991-ben 6 milliárd USD, 2008 végére közel 300 milliárd USD[6] volt. Mivel India gazdasága a legutóbbi válság kirobbanásakor is meglehetősen zárt volt, a bankrendszer szereplői pedig nem álltak közvetlen kapcsolatban azokkal a külföldi pénzintézményekkel, amelyek a válság kirobbanásáért felelősek, a

---

Airesben kikötött, Victoria Ocampo javaslatára San Isidroba vonult egy magán birtokra, ott gyógyult és lábadozott közel két hónapig. Végül orvosai tanácsára nem folytathatta tervzett körútját, így Peruba sem jutott el. Az elmaradt körút ellenére San Isidro mély benyomást tett a költőre, több versében is felidézi és megemlékezik a helyről, és Victoriáról. Tagore verseit Cecilia Meireles brazil költőnő fordította portugálra. Dr.Rajat CHANDA: *Tagore in South America: Some perspectives*. http://academic.udayton.edu/monishchatterjee/tagore/chanda.html

4 1968-ban: Venezuela, Brazília, Chile, Uruguay, Argentína, Kolumbia.
Prof. Hernán Lucean MOLERO: *Former Prime Minister Indira Gandhi's Historic Visit to Venezuela.* Embassy of India Caracas. http://www.embindia.org/news/IndiraGandhiVisit.php

5 TARRÓSY, István: *„Az el nem kötelezettek mozgalma 1955-2005. A „harmadik út" a világpolitika rendszerében*". 67. o. http://www.publikon.hu/application/essay/179_1.pdf, 2016. január 27.

6 SZÉKELY-DOBY András: India és a válság. in: *A globális válság: hatások, gazdaságpolitikai válaszok és kilátások. Vol.6. A válság hatása a meghatározó és a feltörekvő nem európai országokban*. MTA Vilaggazdasági Kutatóintézet, Budapest, 2009. 55-59. o. http://www.vki.hu/kot/ecostat/06-Szekely-Doby-Andras-es-Szilagyi-Judit.pdf.

válság is kevésbé éreztette hatásait.

Ugyanekkor lépett Latin-Amerika is a gazdasági-politikai stabilizáció útjára. Brazília különösen gyors gazdasági fejlődésbe kezdett, a térség országai közül elsőként írt alá kétoldalú egyezményeket Indiával. 1997-ben az indiai kormány elindította a FOCUS LAC (*FOCUS Latin-America and the Caribbean*) nevű stratégiai programját azzal a nem titkolt szándékkal, hogy növelje a régióba irányuló exportját. A programot 2008-ig hosszabbították meg, ez idő alatt jelentős növekedést értek el a korábbi évek mutatóihoz képest: 1996/97-ben 478 millió USD-ról 2005/06-ra közel 3000 millió USD-ra nőtt India Latin-Amerikába irányuló exportja. Hozzá kell azonban tenni, hogy India globális exportjában a latin-amerikai térségnek továbbra is elenyésző (2,88%), összes importjában pedig 1,69%-os részesedése volt.[7]

A MERCOSUR (*Mercado Común del Sur*, magyarul Dél-amerikai Közös Piac) a dél-amerikai kontinensen a mai napig a legnagyobb regionális integrációs szervezet. Az EU, NAFTA, és az ASEAN után ez a negyedik legnagyobb integrált piac: több mint 200 milliós lakosságának éves GDP-je 1 milliárd dollár, ebből 190 milliárd dollár kereskedelemből származik. 2004-ben írták alá[8] Indiával azt a kétoldalú szerződést, amely az első lépést jelenti a felek közötti szabadkereskedelmi egyezményhez.[9] 2004-ben a kétoldalú kereskedelem 722 millió dollárt tett ki, míg 2008-ra ez az érték 1320 millió dollárra emelkedett, vagyis több mint 80%-os növekedést jelentett.[10] 2010-11-ben India 37,6%-kal növelte a MERCOSUR országaiba irányított exportját.[11] A térség országai közül Brazíliával legjelentősebbek a kapcsolatai, ide irányul a MERCOSUR-ba érkező exportjának 80%-a.

A latin-amerikai régión belül külön említést érdemel a Karib-térség, a dél-amerikai kontinenstől eltérő adottságaival, népcsoportjaival. Abban azonban hasonlóak, hogy a térség országai is fontosnak tartják az integrációt, az egymás közti gazdasági és politikai kapcsolatok fejlesztését, és a többoldalú együttműködések létrehozását, integrációjának mai formájához több fejődési szakaszon keresztül ért el.[12] 1958-ben hozták létre és 1962-ig működött a Nyugat-Indiák Föderációja, majd a társulás feloszlatása után 1965-ben alakult a Karibi Szabadkereskedelmi Szövetség (CARIFTA). 1972-ben fogalmazódott meg az a gondolat, hogy ez a szabadkereskedelmi egyezmény szabadpiaci egyezményként működjön tovább. Ennek eredményeként jött létre a Karibi Közösség (*Caribbean Community*, röviden CARICOM). A szervezet alapokmányát 1973. július 4-én írták alá Chaguaramasban (Trinidad és Tobago), és még ugyanabban az évben augusztus legelején életbe is lépett. Jelenleg a CARICOM 15 teljes jogú tagországból,[13] 5 társult tagból,[14] és 8

7 *Objective and achievement of Focus LAC Programme*. Ministry of Commerce. http://commerce.nic.in/flac/flac1.htm
8 2009 júniusában lépett életbe
9 *India and Mercosur: Boosting Trade through Regionalism*. CUTS Center for Trade, Economics, and Environment. IBSA 1/2005. http://www.cuts-citee.org/PDF/IBSA-1-India-Mercosur.pdf
10 India-Mercosur PTA. In: *EENI – The Global Business School*. http://en.reingex.com/India-MERCOSUR-FTA.shtml
11 SINGH, Ritesh Kumar: Case for more trade with Mercosur. In: *The Hindu Business Online.* October 14, 2011. http://www.thehindubusinessline.com/opinion/article2537963.ece
12 A szervezet történetéről, szervezeti felépítéséről szóló bemutatás a hivatalos honlapjáról származik: http://caricom.org/
13 Barbados, Guyana, Jamaica, Trinidad és Tobago (alapító tagok), Antigua és Barbuda, Bahamák, Belize, Dominika, Grenada, Haiti, Montserrat, St Kitts és Navis, St Lucia, St Vincent and the Grenadines, Suriname.
14 Anguilla, Bermuda, Brit Virgin-szgtk., Cayman-szgtk., Turks és Caicos-szgtk.

megfigyelői státuszú országból áll.[15] 2005-ben jött létre a *Petrocaribe* nevű szervezet, a CARICOM-mal szorosan együttműködve, illetve kihasználva a közös piac nyújtotta előnyöket.[16] A tömörülés célja, hogy biztosítsa a térség nyersolaj-ellátását, így növelve az országok közti szolidaritást, egységtudatot, és az energiabiztonságot. Nem meglepő módon a kezdeményezés a dél-amerikai kontinens legnagyobb nyersolaj-exportőrétől, Venezuelától származott. Az egyezmény lényege, hogy Venezuelától kedvező áron és feltételek mellett vehetnek nyersolajat az egyezményt aláíró országok, ezzel is elősegítve a térség integrációját. Trinidad, Barbados és Haiti kivételével mindegyik CARICOM tagország aláírta az egyezményt, továbbá Kuba és a Dominikai Köztársaság is, valamint később csatlakozott Honduras és Guatemala. Trinidad esetében a távolmaradás oka az, hogy maga is exportál nyersolajat, és ha aláírta volna az egyezményt, akkor hátrányosan érintette volna exportlehetőségeit.

2003 novemberében India és a Karibi Közösség egy közös konzultációs és együttműködési bizottság felállításáról döntött.[17] India hatalmas felvevő piacnak bizonyul a térség államaiból exportált kőolaj és folyékony földgáz (LNG) tekintetében, ezek importálása teljesen vámmentes Indiában. Ebből is látszik, milyen nagy szüksége van Indiának a nyersanyagra, és mennyire ki van szolgáltatva ilyen téren az azt exportáló országoknak. Valószínűsíthető, hogy ezért szeretne minél szorosabb kapcsolatokat ápolni a latin-amerikai és a karibi országokkal, minden lehetőséget megragadva a kétoldalú kapcsolatok bővítésére és elmélyítésére. Nem olyan meglepő India jelenléte, ha figyelembe vesszük a térségben élő nagyszámú indiai diaszpórát,[18] és a közös történelmi múltat a Brit Nemzetközösségben.

A gazdasági kapcsolatok mellett India számos együttműködési társulásnak is részese. 2003-ban tűnt fel az **IBSA** (*India-Brazil-South Africa*), egy informális multilaterális szervezet, amit az *új el nem kötelezett mozgalom*ként is emlegetnek. Célja a tagok közötti együttműködés, a kölcsönös segítségnyújtás és fejlődés biztosítása.[19] Míg az IBSA a fejlesztési és politikai együttműködést tartja szem előtt, addig egy másik tömörülés, a **BRIC(S)** (*Brazil-Russia-India-China(-South Africa*), gazdasági intézkedéseket sürget. Úgy tűnik, hogy a két csoportosulás között verseny uralkodik, és mindkettő egyre nagyobb befolyást szeretne magának kiharcolni a nemzetközi fórumokon.

Indiai diaszpórák

15 Aruba, Kolumbia, Curacao, Dominikai Köztársaság, Mexikó, Puerto Rico, Szt. Martin, Venezuela.
16 *Petrocaribe*. Página Oficial del Ministerio del Poder Popular de Petróleo y Minería. http://www.pdvsa.com/index.php?tpl=interface.en/design/readmenuprinc.tpl.html&newsid_temas=48
17 Agreement Between the Caribbean Community and the Government of India to Establish a Standing Joint Commission on Consultation, Cooperation and Coordination. http://www.caricom.org/jsp/pressreleases/pres157_03.jsp Letöltés: 2016. február. 1.
18 A Karib-térség államaiba az 1840-es években kezdődött meg az indiai bevándorlás. Ún. Munkaszerződésekkel toboroztak munkaerőt a gyarmati cukornádültetvényekre. Mára Trinidad és Tobago, Guyana, Suriname területén az indiai vagy indiai származású lakosság aránya megközelíti az 50%-ot. Bővebben az indiai diaszpóráról és migrációról: SZALAI, Éva Emese: A diaszpórák szerepe az új világrendben. *Külügyi szemle.* 2012/2. 143-164.
19 WHITE, Lyal: *IBSA: Six Years On: Co-operation in a New Global Order*. http://www.ipc-undp.org/ipc/doc/ibsa/papers/ibsa1.pdf, 2016. február 1.

A kínai után az indiai diaszpóra a második legnépesebb a világon.[20] Földrajzilag rendkívül szerteágazó: öt kontinensen, száztíz országban, együttesen több mint 27 millió indiai vagy indiai származású lakos él. Tizenöt országban a számuk meghaladja az ötszázezer főt; Trinidad és Tobago, Guyana és Suriname esetében a lakosság jelentős hányadát ők teszik ki. Bár India különböző részéről és államaiból származnak, eltérő nyelven beszélnek, más-más hivatást és foglalkozást űznek, mégis összeköti őket közös identitástudatuk: indiai származásuk és kulturális örökségük.

Az indiai diaszpóra mai állapota évszázados migrációs hullámok eredménye, amelyek oka időszakonként változott. Ezek közé tartozott a gyarmatosítás, mint ahogy napjainkban a globalizáció, illetve a világpiac igényei szerinti „munkaerő-gazdálkodás" lehetőségei. Ezért különböztetünk meg „régi" és „új" diaszpórákat. Az ún. „régi" diaszpóraországok közé tartozik Malajzia, Mauritius, Fidzsi, a Karib-térség államai (Trinidad és Tobago, Guyana, Suriname, jamaica, stb.) és Dél-Afrika, ahová a gyarmati idők során – a rabszolgaság betiltása után munkaszerződéssel – tömegesen vándoroltak be indiaiak.

Az „új" diaszpóraországok egytől egyig a fejlett államok közé tartoznak, mint például az Egyesült Államok, Nagy-Britannia, Kanada, Ausztrália, Új-Zéland. Ezekben az országokban már jól képzett szakemberek alkotják a diaszpórát. A Perzsa-öböl térségének országaiban lévő indiai diaszpóra egy harmadik csoportot alkot: oda az 1970-es években, az olajárrobbanáskor kezdődött el a közepesen képzett vagy teljesen képzetlen munkások kivándorlása.

A kapcsolatok jövője

India szempontjából Dél-Amerika és a Karib-térség a kereskedelmen és befektetési lehetőségeken túl fontos szerepet játszik az energiabiztonság és élelmiszeranyag ellátás területén. India növekvő gazdasága egyben növekvő energia-felhasználást is eredményez. Jelenleg India az olaj 75%-át és a földgáz 50%-át külföldi importból fedezi,[21] a jövőben azonban problémát jelenthet, hogy az energiaellátás és az ásványi erőforrások biztosítása egyre komolyabb kényszerként jelenik meg, ebből következően sérülékennyé és kiszolgáltatottá válhat. Kétségtelen, hogy India számára a legvonzóbbak a dél-amerikai kontinens kőolaj- és földgázlelőhelyei[22], ám ezen túl más érdekek is fűződnek a terjeszkedéséhez. Elsősorban indiai telekommunikációs és számítástechnikai cégek telepedtek le a régióban,[23] de a latin-amerikai vállalatok is feltűntek már Indiában.[24] India számára a

20 Részlet SZALAI, Éva Emese: Indiai migrációs folyamatok és az indiai diaszpóra c. tanulmányból. In: *Migrációs tendenciák napjainkban*. Publikon Kiadó, Pécs, 2014. 135-156.

21 JIANG, Wenran: *China and India come to Latin America for Energy.* Inter-American Development Bank. 1. o. http://www10.iadb.org/intal/intalcdi/PE/2010/05618.pdf Letöltés: 2016. február 9.

22 Kína és India esetében az energiaszektor a gazdaság legdinamikusabban fejlődő ágazata: a világ olajfogyasztásának 3%-át India fogyasztása, 8%-át Kínáé teszi ki. India jelentős energiahordozó érdekeltségekkel bír Venezuelában, Kolumbiában, Kubában, Ecuadorban, Trinidad és Tobago-ban, Brazíliában, és Argentínában.

23 A legfőbb indiai vállalatok Latin-Amerikában a TATA Consultancy Services (Uruguay, Chile), Evalueserve (Chile), United Phosphorus (Argentína, Brazília, Kolumbia, Costa Rica, Mexikó), Shree Renuka Sugars (Brazília), Havells Sylvania (világítástechnika, Costa Rica, Kolumbia, Brazília), Videocon (Mexikó), ONGC Videsh (olajtársaság, Brazília, Kolumbia,

nyersanyag-lelőhelyek mellett nem elhanyagolható Latin-Amerika hatalmas gazdasága, ami jelentős piacot kínál az indiai áruknak. India kereskedelme a latin-amerikai régióval 1996/97 óta 1072.45 millió USD-ról 2005/06-ra 5365.44 millió dollárra nőtt, ami több mint 400%-os növekedést jelent egy évtized alatt.[25] 2009-ben az indiai áruk elsődleges importőre Brazília volt, ezt követi Mexikó és Kolumbia, míg India számára Brazília, Venezuela, Mexikó, és Chile exportált legnagyobb mennyiségben.

Az indiai érdekek érvényesítésekor azonban Kína jelenlétével is számolni kell, ami korántsem elhanyagolható Latin-Amerikában. Kína feneketlen élelmiszer és nyersanyag igényének csillapítását látja a latin-amerikai erőforrásokban, ennek eredményeként mára Kína lett a második legnagyobb exportőr a piacon az Egyesült Államok után. A földrajzi távolság áthidalására Kína a legrövidebb hajóútvonalat választotta a Panama-csatornán keresztül. Kolumbiában egy új vasútvonal kiépítését támogatja, így azon keresztül szárazföldön juthat el a kontinens belsejébe, hogy szenet és vasércet importálhasson. A Bank of China és a China Investment Corporation a harmadik legnagyobb hitelezője a latin-amerikai államoknak a Világbank és az Amerikaközi Fejlesztési Bank (IDB) után.[26] Szabadkereskedelmi egyezményt írt alá Chilével, Peruval, Costa Ricával, és 350 millió dollárral támogatja a kisvállalkozásokat a kontinensen.

Kína elsősorban nyersanyagot importál (réz, vas, kőolaj), majd az abból készült termékeket (telefonok, számítógépek, háztartási cikkek stb.) dömping-szerűen teríti szét a latin-amerikai piacon. 2013-ban Kína összes importjában Latin-Amerika 9%-ot tesz ki, míg 2000-ben ez az arány 2% volt, ami jelentős növekedést jelent, de továbbra is elenyésző mértékű részesedés.[27]

Előfordult, hogy egyes országok (Chile, Peru, Argentína és Brazília) nemtetszésüket és aggodalmukat fejezték ki a kínai áruk és befolyás ilyen mértékű agresszív jelenléte miatt, és egy esetleges újabb, ezúttal ázsiai „kolonizáció” rémképét vetítve előre. Bizalmatlanságukat csak tovább erősíti, hogy Kína nem támogatja Brazíliának az ENSZ BT-hez benyújtott állandó tagságára vonatkozó kérelmét (szemben Indiával, aki Brazíliával összefogva ENSZ reformot sürget). A baloldali diktatúrák árnyékából éppen kilépő latin-amerikai országok tartanak attól, hogy túlságosan is egy diktatórikus berendezkedésű nagyhatalom túlzott befolyása alá kerüljenek. Ugyanakkor Kínának nagy szerepe volt abban, hogy kiszélesítse Latin-Amerika kereskedelmi horizontját, és ne csupán az Egyesült Államok és Nyugat-Európa legyenek a fő importőrei.

Venezuela), Essar Steel (Trinidad és Tobago). Ezek a vállalatok nagyrészt helyi munkaerőt alkalmaznak, szemben a kínai cégekkel, akik egyúttal munkavállalóikat is „exportálják”.

24 Az indiai kormány különféle stratégiai programokkal teszi még vonzóbbá Indiát a külföldi befektetők részére: *Make In India* program. http://www.investindia.gov.in/useful-links/

25 KUMAR, Ravi: India Expanding Relations with Latin America sn Caribbean. The Extraordinary and Plenipotentiary Diplomatist-Plus. 2010. május. 10-13. http://hispanicindia.com/wp-content/uploads/2014/08/Expanding_India_Latin_America_C_relations.pdf

26 DIAZ, Jr. Michael – LEE, Robert Q.: China's Rising Interest in Latin America. In: China Business Review, Sept.1, 2009. http://www.chinabusinessreview.com/chinas-rising-interest-in-latin-america/ Letöltés: 2016. február 2.

27 *'New IDB study calls for more trade, cooperation between India and Latin America.'* Inter-American Development Bank News, 2010-07-27. http://www.iadb.org/en/news/webstories/2010-07-27/india-and-latin-america-trade-idb,7480.html Letöltés: 2016. február 3.

Tehát Latin-Amerikának India egyrészt azért fontos, hogy ellensúlyozza az erőteljes kínai jelenlétet a kontinensen, illetve az ebből fakadó kiszolgáltatottságot. Ezt példázza, hogy mikor Argentína szigorításokat vezetett be az országba akadálytalanul áramló kínai importra, 2010 áprilisában Peking válaszul nem vásárolt fel több szójaolajat Argentínától. A helyzet drámai jelentősége abban rejlik, hogy a világon Argentína a legnagyobb szójaolaj exportőre, és Kína a legnagyobb importőre. Ekkor lépett a képbe India, aki 2010-ben szinte megtriplázta az argentin szójaolaj importját 606 millió dollárról 1,8 milliárd dollárra (a kínai import ugyanebben az időszakban 1,8 milliárd dollárról 240 millió dollárra esett), és aláírtak egy mezőgazdasági együttműködést is. Egy évvel korábban India 1 milliárd dollár értékben vásárolt fel brazil cukrot, hogy a helyi hiányt pótolni tudja. Indiára egyfajta ellensúlyként számítanak a kontinensen, aki gátat szabhat és féken tarthatja a kínai terjeszkedést és befolyást. Kínával szemben India nyertes helyzetből indul abban a tekintetben, hogy történelme és kultúrája összefonódik a Karib-térség számos államával, míg Kínával nem fonódik ennyire össze a múltja. Ráadásul India demokratikus berendezkedése is szimpatikusabb. [28]

A kapcsolatok fejlesztését illetően Indiának a jövőben legelőször a földrajzi távolságot kell leküzdenie, ehhez nélkülözhetetlen a kereskedelmi útvonalak kiépítésébe fektetni. Jelenleg Európa és Szingapúr jelenti a közvetítőt India és Latin-Amerika között, ám így is több, mint 27 napig tart, míg egy hajó a brazil Santos-ból Mumbai-ba ér.

Szükséges lenne az importvámok csökkentése is: India átlagosan 65%-os vámot szab ki a latin-amerikai mezőgazdasági termékekre, szemben Kína 12,5%-os tarifájával. A latin-amerikai vámok is alacsonyabbak, 9,8% az indiai árukra, de még így is jóval az OECD átlag fölött vannak.[29]

Kitekintés: az indiai külpolitika várható lépései

A legtöbb nemzet nehezen változtat külpolitikai orientációján, hacsak valamilyen külső vagy belső esemény gyökeres változásra, változtatásra nem készteti. Az elmúlt 15-20 évben India esetében számos okot lehet felsorolni, amely alapjaiban alakította át India kapcsolatát a világgal. A hidegháború vége és a Szovjetunió felbomlása együttesen eredményezte a korábbi gazdasági és politikai rendszer kifulladását Indiában. Eltűntek azok az útjelzők is, amelyek az addigi külpolitika irányvonalát meghatározták, a globalizálódó világgazdaságban pedig újra meg kellett találnia a helyét. 2011. március 11-én a diplomaták szövetségének éves kongresszusán[30] Shri M. Hamid Ansariindiai miniszterelnök-helyettes előadást tartott az indiai külpolitikára váró kihívásokról. Ezek az alábbiak: szomszédságpolitika, Ázsia-politika ('*Look East Policy*'), gazdasági diplomácia, ameyen

28 HEINE, Jorge – R.VISWANATHAN: The Other BRIC in Latin America: India. In: *The Americas Quarterly,* 2011. tavasz.

29 BHOJWANI, Deepak: Latin-America and India: Understanding Mutual Opportunities. In: *Indian Foreign Affairs Journal*. Vol.10,No.1. Jan-March 2015, 50-62.

30 ANSARI, Shri M. Hamid: 'The Challenges to Indian Diplomacy in the 21st Century.' Address at the Annual Lecture 2011 of the Association of the Indian Diplomats in New Delhi, March 11, 2011. In: I*ndian Foreign Affairs Journal*, 2011. Vol.6. No.1.

belül fontos szerepet szán az indiai diaszpóráknak, illetve a biztonságpolitika és az ENSZ reformja, nemzeti érdekek érvényesítése a globális és nemzetközi kérdésekben, és végül felhívta a figyelmet a környezetvédelem fontosságára és a természeti katasztrófák által okozott károk csökkentésére.

India külpolitikájának változó, és egyre növekvő dinamizmusát talán legjobban a keleti politikájának evolúciója ábrázolja: *Look East – Move East – Act East* Policy. A kifejezés először a keleti-dél-kelet-ázsiai országokkal és Ausztráliával való kapcsolatok fejlesztésére utalt, ám mostanra India ennél eggyel tovább lépett. Az újonnan megválasztott miniszterelnök, Narendra Modi, Barack Obama 2015. januári indiai látogatásakor azt mondta: *„Hosszú ideje India és az Egyesült Államok Európán és az Atlanti-óceáon keresztül szemlélték egymást. Amikor kelet felé nézek, az Egyesült Államok nyugati partját látom."*[31] Még egy lépéssel tovább gondolva valószínűsíthető, hogy az amerikai kontinens északi része után Dél-Amerika felé veheti az irányt, azaz Mexikó, Kolumbia, Peru és Chile felé.

Modi elnöksége alatt egy új, *proaktív*, indiai külpolitikát várható, vagyis önállóbb, kezdeményezőbb, dinamikusabb hozzáállás nem csupán a külpolitika terén. Subrahmanyam Jaishankar indiai külügyi államtitkár arra hívja fel a figyelmet, hogy Indiának döntenie kell, *„megelégszik azzal, hogy csupán reagál az eseményekre, vagy inkább irányítja azokat. […] talán ideje újraértékelni a képességünket a globális kérdések vezetésében, aktívabbá és élénkebbé kell válnunk ahelyett, hogy továbbra is semlegesek és kockázatkerülők maradnánk."*[32] Jaishankar szerint az alábbi területeken hatékonyabb lépésekre lenne szükség: szomszédságpolitika, a kapcsolatok erősítése a nagyhatalmakkal, köztük az Egyesült Államokkal, több figyelmet kellene szentelni a korábban elhanyagolt Indiai-óceán, Közép-Ázsia és a csendes-óceáni államokra és szigetekre. Ez a nézőpont azt a feltételezést is alátámasztani látszik, hogy India az Indiai-óceánon keresztül a Csendes-óceán felől, keletről szeretne eljutni az amerikai kontinensre, és ezt az útvonalat akár a kereskedelemben is kihasználhatná. Az államtitkár szerint számos olyan eszköz is a kormány kezében áll, amely segítheti őket az új külpolitikai célkitűzések elérésében, ilyen például a nagyszámú indiai diaszpóra, az indiai kultúra terjesztése (jóga, film, táncművészet, zene, stb.), és a külföldi tőke és tudás Indiába csábítása (*Make in India* program).

India tehát várhatóan erős pólusként is megjelenik a térségben és a világban egyaránt, éppen ezért a nagyhatalmakkal való ütközésekkel, feszültségekkel is szembe kell néznie. A korábbi évtizedekben a konfliktusok elkerülése érdekében a semlegességre törekvő el nem kötelezettség politikáját egyre inkább felváltja a kezdeményezőbb független külpolitika. Becslések szerint 2050-re India lesz a világon a legnagyobb gazdasági hatalom, 2030-ra pedig a legnépesebb ország, Kínát is megelőzve.[33] A mindenkori indiai külpolitikának pedig ehhez a trendhez kell majd alkalmazkodnia.

---

31 GANAPATHI, M.: 'Look East – Act East' Dimension of India's Foreign Policy. In: *Indian Foreign Affairs Journal*, Vol.10, No.1, Jan-March 2015, p.64.

32 PARAMESWARAN, Prashanth: A new 'proactive' Indian foreign policy under Modi? http://thediplomat.com/2015/07/is-india-advancing-a-new-proactive-foreign-policy-under-modi/ Letöltve: 2016. február 9.

33 The Wealth Report. p.11. https://www.privatebank.citibank.com/pdf/wealthReport2012_lowRes.pdf

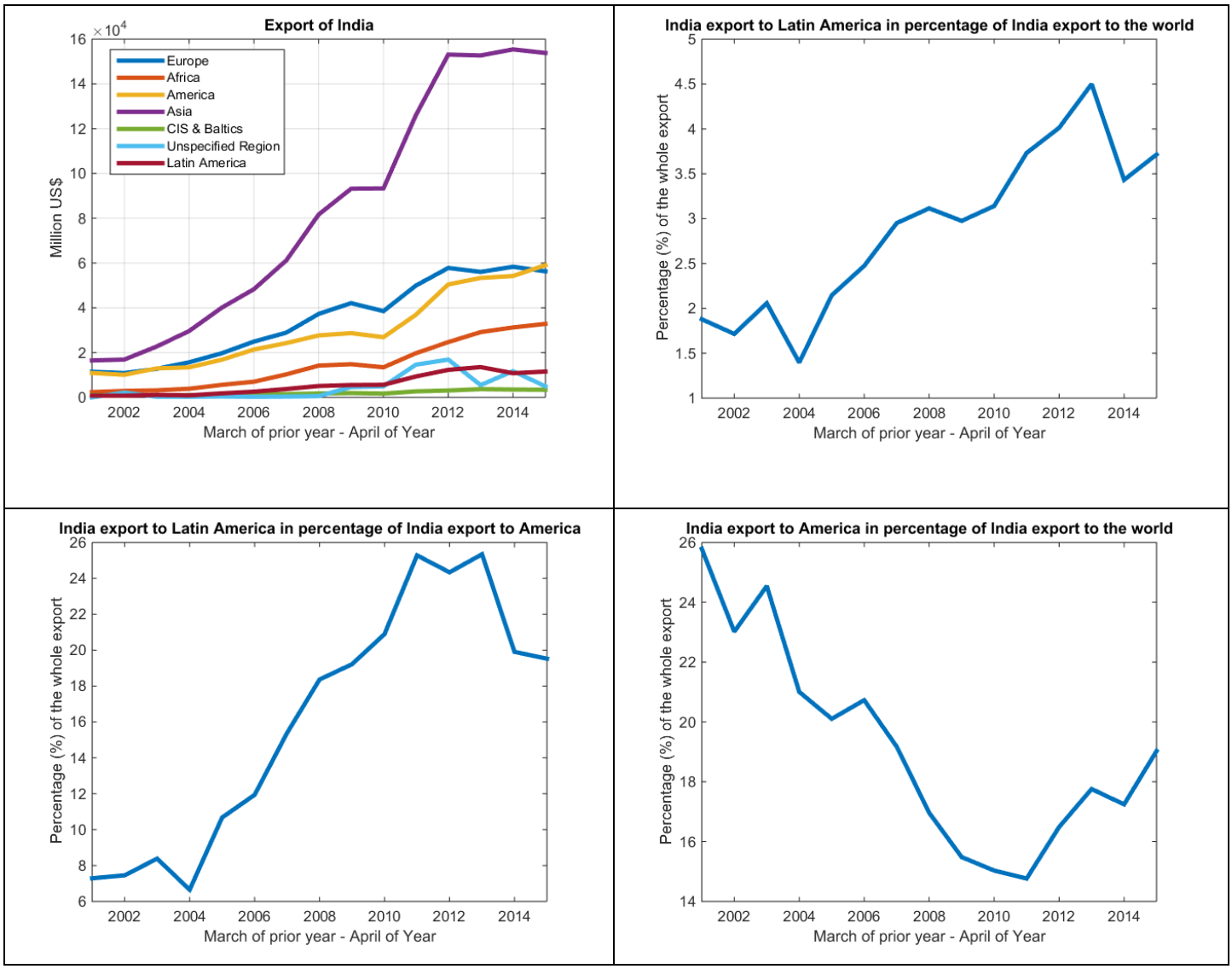
MELLÉKLETEK

1.táblázat

Latin-amerikai diplomáciai képviseletek Indiában	Indiai diplomáciai képviseletek Latin-Amerikában
Argentína	Argentína
Brazília	Brazília (Sao Paolo: főkonzulátus)
Chile	Chile
Ecuador	Guyana
Guyana	Jamaica
Kolumbia	Kolumbia
Kuba	Kuba
Mexikó	Mexikó
Panama	Panama
Peru	Peru
Suriname	Suriname
Trinidad és tobago	Trinidad és tobago
Uruguay	Venezuela
Venezuela	

Forrás: Ministry of Commerce of India. http://commerce.nic.in/flac/flac13.htm és http://commerce.nic.in/flac/flac14.htm

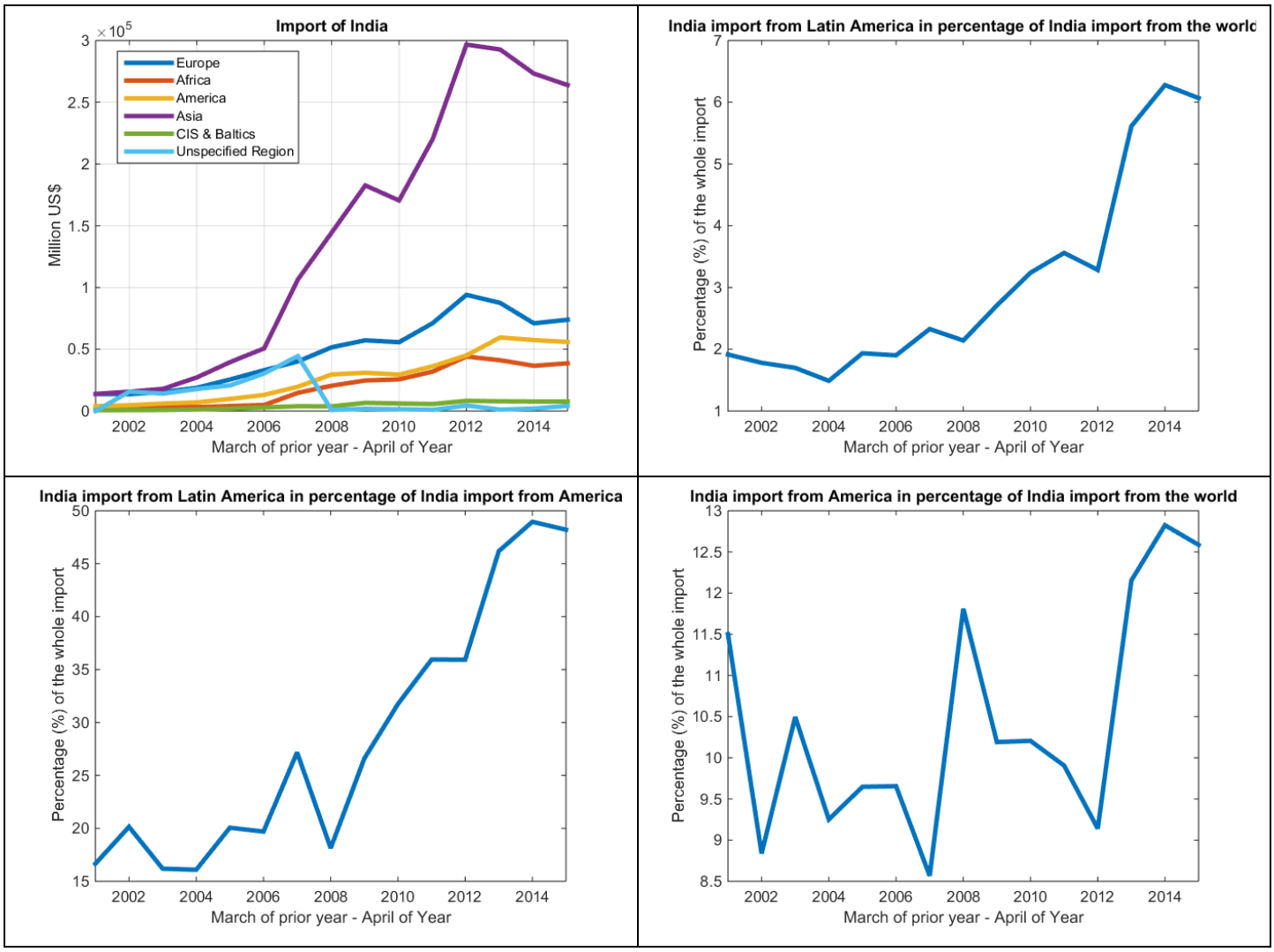
2.-3.-4.-5. táblázat: India exportja Latin-Amerikába és részesedése India összes importjában

Forrás: Trading Economics adatai alapján a szerző saját grafikonjai.

(http://www.tradingeconomics.com/india/exports)

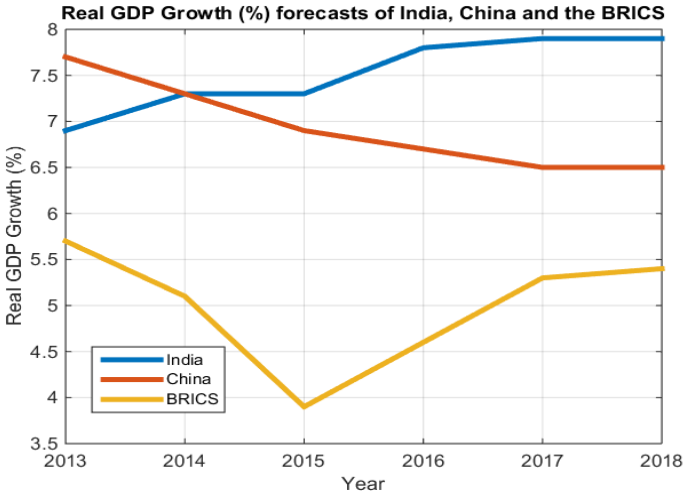
6.-7.-8.-9. táblázat: India importja Latin-Amerikából és részesedése India összes importjában

Forrás: Trading Economics adatai alapján a szerző saját grafikonjai.

(http://www.tradingeconomics.com/india/imports)

10. Táblázat: Az alábbi grafikon az elkövetkező évek várható dinamikáját vetíti előre

Forrás: Trading Economics adatai alapján a szerző saját grafikonja.
(http://www.tradingeconomics.com/india/indicators)

BIBLIOGRÁFIA

Agreement Between the Caribbean Community and the Government of India to Establish a Standing Joint Commission on Consultation, Cooperation and Coordination. http://www.caricom.org/jsp/pressreleases/pres157_03.jsp Letöltés: 2016. február. 1.

ANDERLE, Ádám: *Latin-Amerika története*. Pannonica. 1998.

ANSARI, Shri M. Hamid: 'The Challenges to Indian Diplomacy in the 21st Century.' Address at the

Annual Lecture 2011 of the Association of the Indian Diplomats in New Delhi, March 11, 2011.

BEESON, Mark – LI, Fujian: *China's regional relations. Evolving foreign policy dynamics.* Lynne Riener Publisher, London. 2014.

BÉRTOLA, Luis – OCAMPO, José Antonio: *The Economic Development of Latin-America since Independence*. Oxford University Press. 2012.

BHOJWANI, Deepak: Latin-America and India: Understanding Mutual Opportunities. In: *Indian Foreign Affairs Journal*. Vol.10,No.1. Jan-March 2015, 50-62.

DIAZ, Jr. Michael – LEE, Robert Q.: China's Rising Interest in Latin America. In: China Business Review, Sept.1, 2009. http://www.chinabusinessreview.com/chinas-rising-interest-in-latin-america/ Letöltés: 2016. február 2.

GANAPATHI, M.: 'Look East – Act East' Dimension of India's Foreign Policy. In: *Indian Foreign Affairs Journal*, Vol.10, No.1, Jan-March 2015, 63-67.

HEINE, Jorge – R.VISWANATHAN: The Other BRIC in Latin America: India. In: *The Americas Quarterly,* 2011. tavasz.

http://hispanicindia.com/wp-content/uploads/2014/08/Expanding_India_Latin_America_C_relations.pdf

In: I*ndian Foreign Affairs Journal*, 2011. Vol.6. No.1.

JIANG, Wenran: *China and India come to Latin America for Energy*. Inter-American Development Bank. 1. o. http://www10.iadb.org/intal/intalcdi/PE/2010/05618.pdf Letöltés: 2016. február 9.

KUMAR, Ravi: India Expanding Relations with Latin America sn Caribbean. The Extraordinary and Plenipotentiary Diplomatist-Plus. 2010. május. 10-13.

LEE, Brianna: *China-Japan Rivalry Plays Out in Latin-America.* International Business Times. 2014/07/25 http://www.ibtimes.com/china-japan-rivalry-plays-out-latin-america-1639502 Letöltés: 2016. február 9.

LEHOCZKI, Bernadett: Mi lesz veled, Latin-Amerika? Grotius. http://www.grotius.hu/doc/pub/TGALMJ/lehoczki%20bernadett%20mi%20lesz%20veled.pdf Letöltés: 2016. február 6.

New IDB study calls for more trade, cooperation between India and Latin America.' Inter-American Development Bank News, 2010-07-27. http://www.iadb.org/en/news/webstories/2010-07-27/india-and-latin-america-trade-idb,7480.html Letöltés: 2016. február 3.

PARAMESWARAN, Prashanth: A new 'proactive' Indian foreign policy under Modi? http://thediplomat.com/2015/07/is-india-advancing-a-new-proactive-foreign-policy-under-modi/ Letöltve: 2016. február 9.

SINGH, Ritesh Kumar: Case for more trade with Mercosur. In: *The Hindu Business Online.* October 14, 2011. http://www.thehindubusinessline.com/opinion/article2537963.ece

SZALAI, Éva Emese: A diaszpórák szerepe az új világrendben. *Külügyi szemle.* 2012/2. 143-164.

SZALAI, Éva Emese: Indiai migrációs folyamatok és az indiai diaszpóra c. tanulmányból. In: *Migrációs tendenciák napjainkban*. Publikon Kiadó, Pécs, 2014. 135-156.

SZÉKELY-DOBY András: India és a válság. in: *A globális válság: hatások, gazdaságpolitikai válaszok és kilátások. Vol. 6. A válság hatása a meghatározó és a feltörekvő nem európai*

országokban. MTA Világgazdasági Kutatóintézet, Budapest, 2009. 55-59. o. http://www.vki.hu/kot/ecostat/06-Szekely-Doby-Andras-es-Szilagyi-Judit.pdf.

TARRÓSY, István: „*Az el nem kötelezettek mozgalma 1955-2005. A „harmadik út" a világpolitika rendszerében*". 67. o. http://www.publikon.hu/application/essay/179_1.pdf, 2016. január 27.

The Wealth Report 2012. https://www.privatebank.citibank.com/pdf/wealthReport2012_lowRes.pdf

WHITE, Lyal: *IBSA: Six Years On: Co-operation in a New Global Order*. http://www.ipc-undp.org/ipc/doc/ibsa/papers/ibsa1.pdf, 2016. február 1.